КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Рішенням Вченої ради Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
від «29» вересня 2026 р., протокол № 8
Голова Вченої ради,
директор Інституту
канд. пед. наук, доцент
_____ Михайло ВОЙЦЕХІВСЬКИЙ

ПРОГРАМА
ІІІ Київського форуму практичних психологів закладів освіти Києва «Ментальна ВАРТА Підтримка, що об'єднує»

Галузь знань: А Освіта

Категорія слухачів: практичні психологи, соціальні педагоги, педагогічні працівники та керівники закладів освіти

КИЇВ – 2026

Розробники:

ГО «Ментальна варта»
Департамент освіти і науки виконавчого органу Київської міської ради (КМДА)
Інститут післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Напрям підвищення кваліфікації: підвищення кваліфікації педагогічних працівників, практичних психологів та соціальних педагогів закладів освіти.

Дата та місце проведення форуму: 16 жовтня 2026 р.

Термін дії програми: 1 рік

Рецензенти:
О.В. Хмелєва-Токарєва, завідувач НМЦ практичної психології і соціальної роботи ІПО Університету Грінченка;

Д.М. Сабол, доцент кафедри освітнього лідерства ІПО Університету Грінченка, канд.псих.наук, доцент.

© Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. Війна змінила запит до тих, хто щодня підтримує дітей і колег у закладах освіти. Практичні психологи, соціальні педагоги та вчителі працюють з дітьми, які переживають тривогу, втрати й розлуку з рідними, і водночас самі живуть у тривалій небезпеці та невизначеності. За даними опитування GoGlobal восени 2023 року (4 460 освітян із прикордонних і прифронтових територій), 82 % респондентів стали тривожнішими після початку повномасштабного вторгнення, 78 % відчувають спустошення й постійну втому, 58 % прямо заявили про потребу в психоемоційній підтримці. Це дані конкретної вибірки, а не всієї країни, проте вони показують, що потреба в підтримці тих, хто підтримує інших, є масовою.

Паралельно з'являються нові запити. Діти дедалі частіше спілкуються зі штучним інтелектом як із співрозмовником, а психологи й керівники закладів освіти потребують практичних і безпечних способів використання ШІ у власній роботі. Складні шкільні випадки ставлять психолога перед питаннями меж відповідальності, безпеки та взаємодії зі службами.

Форум «Ментальна ВАРТА Підтримка, що об'єднує» інтегрує ці напрями в одній програмі: підтримка дітей, супровід горювання та травматичного досвіду, професійна й етична опора психолога, штучний інтелект у роботі фахівця, арт- і тілесно орієнтовані практики відновлення та збереження власної стійкості. Кожну тему розкрито у форматі короткої лекції та практичного заняття, щоб учасники виходили із конкретними інструментами, а не лише із загальною інформацією.

Цільова група: практичні психологи, соціальні педагоги, педагогічні працівники та керівники закладів освіти.

Обсяг (тривалість): 3 години / 0,1 кредиту ЄКТС.

Особливості реалізації програми. Програма складається з 23 тематичних тренінгів. На кожну тему відведено 3 години: 1 година лекції та 2 години практичного заняття. Лекції можуть проводитися у форматі інтерактивних лекцій, відеолекцій, вебінарів; практичні заняття — у форматі практикумів, тренінгів, майстер-класів. Самостійна робота й години контролю програмою не передбачені.

Через тематику форуму заняття організовуються за принципами психологічної безпеки. Усі практики виконуються на добровільних засадах: учасник може пропустити вправу або вийти з неї без пояснень. Ведучий не просить ділитися особистим травматичним досвідом. Арттерапевтичні, тілесно орієнтовані та інші практики проводять фахівці з відповідною підготовкою; для кожної практики передбачено альтернативу. На початку форуму учасникам надається актуальний перелік служб фахової психологічної допомоги.

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (очна, дистанційна або з поєднанням очних і дистанційних форм).

Мета підвищення кваліфікації: підтримати професійну та особистісну стійкість фахівців закладів освіти й розширити їхні практичні інструменти для підтримки дітей, колег і себе в умовах війни та невизначеності.

Завдання підвищення кваліфікації:

- ознайомити з ефективними практиками психосоціальної підтримки дітей, травмочутливої взаємодії та супроводу горювання в закладі освіти;
- сформувати розуміння меж професійної відповідальності психолога та алгоритмів дій у складних випадках, зокрема у ситуаціях можливого домашнього насильства;
- опанувати базові навички домедичної допомоги;
- ознайомити з можливостями та обмеженнями використання штучного інтелекту в роботі психолога й керівника закладу освіти, а також із запитами дітей до AI;
- відпрацювати арттерапевтичні, тілесно орієнтовані та інші практики відновлення й психологічної стійкості;
- розвинути навички управління власним стресом, увагою, мотивацією та емоціями в комунікації.

Особливістю програми є практична спрямованість: більша частина часу кожної теми відведена на практичне заняття.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться: Б1 Психологічна компетентність; Б2 Емоційно-етична компетентність; Б3 Компетентність педагогічного партнерства; В2 Здоров'язбережувальна компетентність; цифрова компетентність (у частині використання технологій штучного інтелекту).

Очікувані результати підвищення кваліфікації. Після завершення програми слухач:

Знання й розуміння

- називає рівні та практики психосоціальної підтримки дітей у закладі освіти, принципи травмочутливої взаємодії та супроводу горювання;
- пояснює межі професійної відповідальності психолога та етичні вимоги до роботи у складних випадках;
- розуміє можливості, ризики й обмеження використання штучного інтелекту в роботі фахівця закладу освіти.

Уміння

- застосовує принаймні кілька практик підтримки дитини в тривозі та кризі;
- діє за алгоритмом у складних шкільних випадках і надає домедичну допомогу на базовому рівні;
- формулює безпечні й ефективні запити до ШІ та критично оцінює його відповіді;

- застосовує арттерапевтичні, тілесно орієнтовані практики та техніки саморегуляції для власного відновлення;
- розпізнає когнітивні пастки в комунікації та керує власними емоціями в розмові.

Диспозиції (цінності, ставлення)

- сприймає турботу про власний добробут як складову професійної відповідальності;
- виявляє готовність до взаємопідтримки в колективі та звернення по фахову допомогу;
- дотримується етики та конфіденційності, зокрема під час використання цифрових технологій.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації. Окремих годин контролю програмою не передбачено. Результати навчання підтверджуються участю у заняттях та виконанням практичних завдань під час практичних занять.

Умови отримання сертифіката: присутність на заняттях програми (мінімальну частку відвіданих годин визначає суб'єкт підвищення кваліфікації).

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат про підвищення кваліфікації встановленого зразка.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено інтерактивні лекції, практикуми, тренінги, майстер-класи та тематичні дискусії.

На кожну з 23 тем відведено 1 год лекції та 2 год практичного заняття. Практичні заняття полягають у відпрацюванні практик і технік, аналізі ситуацій із практики закладів освіти, рольових вправах, творчих і тілесно орієнтованих практиках.

Зміст програми складається з 1 модуля, 6 тематичних блоків і 23 тем. Кількість годин на засвоєння змісту — 69, з них: 23 год — лекційні заняття, 46 год — практичні заняття; самостійна робота й контроль — 0 год.

Навчально-тематичний план

№ з/п	Тема	Лекції	Практична / творча робота	Самостійна робота слухача	Контроль	Разом, год
	Модуль «Ментальна Варта»	**23**	**46**	**0**	**0**	**69**
	Блок 1. Підтримка дітей у закладі освіти: психосоціальна допомога, травма, горювання	**5**	**10**	**0**	**0**	**15**
1.	Тема 1. Психосоціальна підтримка дітей у закладах освіти: ефективні практики та виклики	1	2	0	0	3
2.	Тема 2. Методики травмапедагогіки в закладах освіти Києва	1	2	0	0	3
3.	Тема 3. Простір підтримки: як супроводжувати горювання в закладі освіти	1	2	0	0	3
4.	Тема 4. «Точка опори в укритті»: психологічна гнучкість за підходом ACT у роботі з дитячою тривогою та самопідтримці психолога	1	2	0	0	3
5.	Тема 5. Як помічати себе, підтримувати дитину та дбати про власне відновлення	1	2	0	0	3
	Блок 2. Психолог у складних ситуаціях: відповідальність, безпека, домедична допомога	**3**	**6**	**0**	**0**	**9**
6.	Тема 6. Між допомогою та відповідальністю: психолог у складних шкільних кейсах	1	2	0	0	3
7.	Тема 7. Безконфліктна комунікація та емоційна саморегуляція як інструменти профілактики домашнього насильства	1	2	0	0	3
8.	Тема 8. Домедична допомога. Знання, що рятують життя	1	2	0	0	3

№ з/п	Тема	Лекції	Практична / творча робота	Самостійна робота слухача	Контроль	Разом, год
	Блок 3. Штучний інтелект в освіті та психологічній практиці	**3**	**6**	**0**	**0**	**9**
9.	Тема 9. AI як співрозмовник дитини: новий запит для психолога	1	2	0	0	3
10.	Тема 10. Від запиту до результату: практичне використання ШІ в роботі психолога закладу освіти	1	2	0	0	3
11.	Тема 11. Агентний AI — помічник управлінця	1	2	0	0	3
	Блок 4. Арт- і тілесно орієнтовані практики відновлення	**4**	**8**	**0**	**0**	**12**
12.	Тема 12. «Міст моєї резильєнтності»: арттерапевтичні практики розвитку психологічної стійкості	1	2	0	0	3
13.	Тема 13. АРТ-терапевтична практика «Білим по чорному»: візуалізація переживань і відновлення внутрішньої рівноваги	1	2	0	0	3
14.	Тема 14. Шлях до відновлення: тілесно орієнтовані практики роботи з наслідками травматичного досвіду	1	2	0	0	3
15.	Тема 15. Відновлення іміджу через архетипи та колір: шлях до внутрішньої опори й професійної цілісності	1	2	0	0	3
	Блок 5. Ментальне здоров’я і стійкість освітянина та психолога	**6**	**12**	**0**	**0**	**18**
16.	Тема 16. Ментальне здоров’я як ресурс педагога в освітньому середовищі	1	2	0	0	3
17.	Тема 17. Підхід резильєнс: практики для освітян	1	2	0	0	3
18.	Тема 18. Сила позитивних звичок: маленькі кроки до психологічної стійкості	1	2	0	0	3
19.	Тема 19. Стійкість у нестійких умовах: практики психологічного відновлення	1	2	0	0	3
20.	Тема 20. Стрес-менеджмент у діяльності практичного психолога: від саморегуляції до психологічної стійкості	1	2	0	0	3

№ з/п	Тема	Лекції	Практична / творча робота	Самостійна робота слухача	Контроль	Разом, год
21.	Тема 21. Стратегії подолання особистісних криз: психологічні моделі та практичні техніки	1	2	0	0	3
	Блок 6. Увага, мотивація та комунікація	**2**	**4**	**0**	**0**	**6**
22.	Тема 22. Від тривоги до зацікавленості: як увага та внутрішня мотивація визначають нашу здатність навчатися й діяти	1	2	0	0	3
23.	Тема 23. Успішна комунікація: як розпізнавати когнітивні пастки та керувати емоціями	1	2	0	0	3
	Всього	**23**	**46**	**0**	**0**	**69**

Послідовність тем у межах блоків орієнтовна й уточнюється під час складання розкладу форуму.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Блок 1. Підтримка дітей у закладі освіти: психосоціальна допомога, травма, горювання

Тема 1. Психосоціальна підтримка дітей у закладах освіти: ефективні практики та виклики (лекція — 1 год, практика — 2 год).

Лекція: рівні психосоціальної підтримки в закладі освіти, ролі фахівців і вчителів, ефективні практики та типові труднощі впровадження.

Практика: аналіз ситуацій із практики закладу освіти, визначення власних кроків у межах своєї ролі.

Тема 2. Методики травмапедагогіки в закладах освіти Києва (лекція — 1 год, практика — 2 год).

Лекція: засади травмапедагогіки, вплив травматичного досвіду на навчання й поведінку дитини, досвід закладів освіти Києва.

Практика: відпрацювання прийомів травмочутливої взаємодії з дітьми в класі та в закладі.

Тема 3. Простір підтримки: як супроводжувати горювання в закладі освіти (лекція — 1 год, практика — 2 год).

Лекція: особливості переживання втрати дітьми й дорослими, що підтримує, а що шкодить у перші тижні та місяці, роль закладу освіти.

Практика: рольове практикування розмови з дитиною та колегою, які переживають втрату; межі компетентності педагога.

Тема 4. «Точка опори в укритті»: психологічна гнучкість за підходом ACT у роботі з дитячою тривогою та самопідтримці психолога (лекція — 1 год, практика — 2 год).

Лекція: основи підходу ACT (терапії прийняття та відповідальності), поняття психологічної гнучкості, застосування в роботі з дитячою тривогою.

Практика: прості вправи за підходом ACT для роботи з дітьми в укритті та для власної самопідтримки психолога.

Тема 5. Як помічати себе, підтримувати дитину та дбати про власне відновлення (лекція — 1 год, практика — 2 год).

Лекція: взаємозв'язок стану дорослого й стану дитини, ознаки власного перевантаження, принципи підтримки дитини в кризі.

Практика: вправи на самоспостереження, складання короткого плану власного відновлення.

Блок 2. Психолог у складних ситуаціях: відповідальність, безпека, домедична допомога

Тема 6. Між допомогою та відповідальністю: психолог у складних шкільних кейсах (лекція — 1 год, практика — 2 год).

Лекція: межі професійної відповідальності психолога закладу освіти, взаємодія з адміністрацією, батьками та службами, етичні дилеми.

Практика: розбір складних кейсів, відпрацювання алгоритмів дій і документування.

Тема 7. Безконфліктна комунікація та емоційна саморегуляція як інструменти профілактики домашнього насильства (лекція — 1 год, практика — 2 год).

Лекція: зв'язок емоційної регуляції, способів комунікації та ризиків насильства в сім'ї, роль закладу освіти у профілактиці.

Практика: техніки емоційної саморегуляції та безконфліктної комунікації, відпрацювання складних розмов.

Тема 8. Домедична допомога. Знання, що рятують життя (лекція — 1 год, практика — 2 год).

Лекція: основи домедичної допомоги, алгоритми дій у невідкладних ситуаціях, значення навичок для безпеки в закладі освіти.

Практика: практичне відпрацювання базових навичок домедичної допомоги.

Блок 3. Штучний інтелект в освіті та психологічній практиці

Тема 9. AI як співрозмовник дитини: новий запит для психолога (лекція — 1 год, практика — 2 год).

Лекція: як діти й підлітки користуються AI-співрозмовниками, які потреби за цим стоять, ризики й можливості для психологічної практики.

Практика: обговорення типових запитів дітей до AI та способів реагування психолога й педагога.

Тема 10. Від запиту до результату: практичне використання ШІ в роботі психолога закладу освіти (лекція — 1 год, практика — 2 год).

Лекція: можливості ШІ в підготовці матеріалів і планування роботи психолога, вимоги до якісного запиту, етика й конфіденційність.

Практика: практикум зі створення запитів і оцінювання якості результатів; правила безпечного використання ШІ.

Тема 11. Агентний AI — помічник управлінця (лекція — 1 год, практика — 2 год).

Лекція: що таке агентний AI, у яких управлінських завданнях закладу освіти він може допомагати, обмеження й відповідальність керівника.

Практика: розроблення прикладів використання агентного AI для завдань керівника закладу освіти.

Блок 4. Арт- і тілесно орієнтовані практики відновлення

Тема 12. «Міст моєї резильєнтності»: арттерапевтичні практики розвитку психологічної стійкості (лекція — 1 год, практика — 2 год).

Лекція: арттерапевтичний підхід до розвитку психологічної стійкості, ресурси та підтримка, які можна виявити через творчу роботу.

Практика: арттерапевтичний практикум зі створення власного «мосту» стійкості та його осмислення.

Тема 13. АРТ-терапевтична практика «Білим по чорному»: візуалізація переживань і відновлення внутрішньої рівноваги (лекція — 1 год, практика — 2 год).

Лекція: роль візуалізації у проживанні переживань, можливості й обмеження арттерапевтичної роботи.

Практика: практика «Білим по чорному»: створення зображення та рефлексія досвіду.

Тема 14. Шлях до відновлення: тілесно орієнтовані практики роботи з наслідками травматичного досвіду (лекція — 1 год, практика — 2 год).

Лекція: як травматичний досвід проявляється в тілі, принципи безпечної роботи з тілом, застереження.

Практика: тілесно орієнтовані практики стабілізації з урахуванням принципу добровільності.

Тема 15. Відновлення іміджу через архетипи та колір: шлях до внутрішньої опори й професійної цілісності (лекція — 1 год, практика — 2 год).

Лекція: архетипи й колір як засіб осмислення професійної ідентичності та образу, зв’язок із внутрішньою опорою.

Практика: практика з архетипами й кольором для усвідомлення власних ресурсів і професійного образу.

Блок 5. Ментальне здоров’я і стійкість освітянина та психолога

Тема 16. Ментальне здоров’я як ресурс педагога в освітньому середовищі (лекція — 1 год, практика — 2 год).

Лекція: ментальне здоров’я педагога як ресурс професійної діяльності, чинники ризику й захисту в закладі освіти.

Практика: самоаналіз ресурсів, визначення кроків підтримки ментального здоров’я.

Тема 17. Підхід резильєнс: практики для освітян (лекція — 1 год, практика — 2 год).

Лекція: резилієнтність як процес адаптації, чинники її розвитку, практики для педагогів і педагогічних колективів.

Практика: апробація практик резилієнтності, складання індивідуального набору практик.

Тема 18. Сила позитивних звичок: маленькі кроки до психологічної стійкості (лекція — 1 год, практика — 2 год).

Лекція: як формуються звички, роль малих щоденних кроків у підтримці психологічної стійкості.

Практика: проєктування власних малих звичок і плану їх закріплення.

Тема 19. Стійкість у нестійких умовах: практики психологічного відновлення (лекція — 1 год, практика — 2 год).

Лекція: особливості збереження стійкості в умовах тривалої невизначеності та небезпеки, ресурси відновлення.

Практика: практики психологічного відновлення, придатні для щоденного використання.

Тема 20. Стрес-менеджмент у діяльності практичного психолога: від саморегуляції до психологічної стійкості (лекція — 1 год, практика — 2 год).

Лекція: професійний стрес психолога, ризики виснаження й вторинної травматизації, шлях від саморегуляції до стійкості.

Практика: техніки саморегуляції, складання індивідуального плану профілактики виснаження.

Тема 21. Стратегії подолання особистісних криз: психологічні моделі та практичні техніки (лекція — 1 год, практика — 2 год).

Лекція: психологічні моделі переживання особистісних криз, стратегії подолання та їхня ефективність.

Практика: практичні техніки подолання кризи, аналіз власного досвіду та ресурсів.

Блок 6. Увага, мотивація та комунікація

Тема 22. Від тривоги до зацікавленості: як увага та внутрішня мотивація визначають нашу здатність навчатися й діяти (лекція — 1 год, практика — 2 год).

Лекція: вплив тривоги на увагу та навчання, роль внутрішньої мотивації й зацікавленості у здатності діяти.

Практика: вправи на керування увагою та підтримку внутрішньої мотивації.

Тема 23. Успішна комунікація: як розпізнавати когнітивні пастки та керувати емоціями (лекція — 1 год, практика — 2 год).

Лекція: когнітивні пастки (викривлення мислення) у комунікації, зв’язок мислення, емоцій і поведінки.

Практика: розпізнавання когнітивних пасток на прикладах, техніки керування емоціями в розмові.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text
2. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text
3. Про затвердження Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 (зі змінами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text
4. Професійний стандарт за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. URL: https://register.nqa.gov.ua/profstandart/vcitel-zakladu-zagalnoi-serednoi-osviti
5. Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти «Психосоціальна підтримка для освітян» : наказ МОН України від 19.08.2025 № 1159.
6. Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів дошкільної, загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти «Плекання резилієнтності в закладі освіти» : наказ МОН України від 25.07.2023 № 889.

Основна література

1. Бондарчук О. І., Пінчук Н. І. Професійне психологічне благополуччя педагогів та особливості його підтримки в сучасних кризових умовах. Kyiv Journal of Modern Psychology and Psychotherapy. 2023. С. 5–14.
   https://mpp-journal.com/index.php/journal/article/view/31
2. Всеукраїнська програма ментального здоров’я «Ти як?» : методичні матеріали для освітян. Київ : Координаційний центр з психічного здоров’я Кабінету Міністрів України, 2024.
   https://howareu.com/
3. Галузяк В. М., Бойко В. В. Психологічні підходи і техніки розвитку резилієнтності педагогів: зарубіжний досвід. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка і психологія. 2024. Вип. 77. С. 78–92.
   https://vspu.net/nzped/index.php/nzped/article/view/803/171
4. Мерзлякова О. Л. Концепт інформаційно-психологічного супроводу розвитку резилієнтності українців під час війни. Імідж сучасного педагога. 2023. С. 121–125.
   https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737891/2/Merzliakova_concept%20resillience.pdf

5. Метельська Н. Особливості самоставлення працівників освіти з різним рівнем прояву емоційного вигорання. Психологія і особистість. 2023. С. 147–160.
https://psychpersonality.com.ua/uk/journals/tom-23-1-2023
6. Філіпов В. Ф. Теоретичні засади проблеми збереження ментального здоров'я педагога у сучасних умовах. Слобожанський науковий вісник. Серія: Психологія. 2024. С. 95–102.
https://journals.spu.sumy.ua/index.php/psy/article/view/486/455
7. Ментальний стан вчителів під час війни: результати опитування GoGlobal. Освіторія. 28.11.2023.
https://osvitoria.media/lessons/87-ukrayinskyh-uchyteliv-potrebuyut-bilshe-chasu-na-vidnovlennya-rezultaty-opytuvannya/
8. Psychological first aid: Guide for field workers. Geneva : World Health Organization, 2011.
9. Kern M. L. PERMAH: A useful model for focusing on wellbeing in schools. The Handbook of Positive Psychology in Schools: Supporting Process and Practice (3rd ed.) / ed. by K. A. Allen, M. Furlong, S. Suldo, D. Vella-Brodrick. London : Routledge, 2022. P. 12–24.
https://orbilu.uni.lu/handle/10993/64735
10. Avola P. et al. Interventions to Teacher Well-Being and Burnout: A Scoping Review. Educational Psychology Review. 2025.
https://link.springer.com/article/10.1007/s10648-025-09986-2

Додаткова література

1. Нагоскі Е., Нагоскі А. Вигорання. Стратегія боротьби з вигоранням на роботі / пер. з англ. Київ : Книголав, 2023. 320 с.
2. Павлик Н. В. Гармонізація психологічного здоров'я педагогічних працівників в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови України : практичний посібник. Київ : Інтерсервіс, 2025. 195 с.
3. Кокун О. М. Життєстійкість і резилієнтність людини в сучасному світі: теорія, дослідження, практика : монографія. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2025. 214 с.